सन्दर्भ सामग्री

गुलरिया गाथा

कक्षा २

गुलरिया नगरपालिकाको कार्यालय
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
गुलरिया, बर्दिया

प्रकाशकः
गुलरिया नगरपालिकाको कार्यालय
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
गुलरिया, बर्दिया

प्रमुख संरक्षकः
श्री मुक्तिनाथ यादव – प्रमुख

संरक्षकः
श्री सावित्रा गौतम – उप प्रमुख

सल्लाहकारः
श्री ओमकार शाह – प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
श्री सतिश यादव – शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा प्रमुख (शाखा अधिकृत)
श्री रुपसिङ खत्री – लेखा अधिकृत

© **सर्वाधिकारः**
गुलरिया नगरपालिका

कक्षा २ पाठ्य सामग्री निर्माण समिति
संयोजकः श्री मतिराम शर्मा
सदस्य : श्री प्रभात कुमार वैश्य
सदस्य : श्री ललितचन्द थारु
सदस्य : श्री सुकमाया वि.क.
सदस्य : श्री विजय सिंह थारु

संशोधन तथा परिमार्जन समिति
संयोजकः श्री सतिश यादव
सदस्य : श्री सूर्यलाल थारु
सदस्य : श्री श्रीहरि ज्ञवाली
सदस्य : श्री इश्वरी पौडेल
सदस्य : श्री लक्ष्मण चौधरी

कम्प्युटर लेआउट :
श्री प्रभात सुवेदी, श्री लक्ष्मण चौधरी

भाषा सम्पादनः
श्री प्रमोद कुमार तिमिल्सेना, श्री भिष्मराज ढकाल

आवरण डिजाइनः
श्री प्रभात सुवेदी
पहिलो संस्करण : २०८०, असार
दोस्रो संस्करण : २०८१, वैशाख

मुद्रण/डिजाइनः
स्वर्गद्वारी प्रिन्टर्स भुरीगाउँ, बर्दिया
सम्पर्कः ९८४७९९२०९९, ९८६८२९२०९२

भूमिका

मानव चेतना र सभ्यताको विकास बिना समाज परिवर्तनको कल्पना गर्न सकिदैन । समाजको परिवर्तनबाट मात्र राष्ट्रको विकास सम्भव हुने भएकोले सबै पक्षको समुचित विकासको आधारशीला नै शिक्षा हो । शिक्षा मार्फत प्रदान गरिने ज्ञान, सिप र अभिवृत्तिको हस्तान्तरण गर्ने विधिहरुमध्ये औपचारिक शिक्षा एउटा प्रमुख माध्यम हो । औपचारिक शिक्षाको प्रारम्भिक चरण भनेको आधारभूत शिक्षा हो । आधारभूत शिक्षालाई गुणस्तरीय र जीवनोपयोगी सिपमा आधारित बनाउँदै प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकिएमा शिक्षाको राष्ट्रिय उद्देश्य प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

नेपालको संविधान अनुसूची ८ मा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षालाई सञ्चालन व्यवस्थापन र नियन्त्रण गर्ने अधिकार स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरेको सन्दर्भ र प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०४९, यसैगरी आधारभूत शिक्षा (कक्षा ६-८) पाठ्यक्रम, २०६९ तथा आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रमले कक्षा १-३ मा साप्ताहिक ५ कार्यघण्टा र कक्षा ४-८ मा साप्ताहिक ४ कार्यघण्टाको १०० पूर्णाङ्क स्थानीय विषय/भाषा समावेश गरेकाले गुलरिया नगरपालिकाले पालिकाभित्र रहेका स्थानीय कला, संस्कृति, ऐतिहासिक परम्परा, धार्मिक, पुरातात्त्विक तथा पर्यटकीय स्थानहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ "**गुलरिया गाथा**" स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी शैक्षिक सत्र २०७९ देखि पालिकाभित्र रहेका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरुमा लागु गर्नेगरी तयार गरिएकोमा पाठ्यक्रममा निर्दिष्ट विषयवस्तुहरुको सिकाइका लागि कक्षा १ देखि ८ सम्मको पाठ्य सामग्रीको दोस्रो संस्करण आवश्यक संशोधन तथा परिमार्जनका साथ तयार गरिएको छ ।

प्रस्तुत सन्दर्भ सामग्रीबाट नगर क्षेत्रमा रहेका महत्त्वपूर्ण विषयवस्तुहरुको परिचय गराई बालबालिकाहरुलाई आफ्नो ठाउँका कला र संस्कृतिसँग परिचित गराउन र आफ्नोपनको सकारात्मक सोचको विकास गराउँदै श्रमप्रति सम्मान गर्ने, स्वाभिमानी तथा स्वावलम्बी धारणाको विकास गर्ने, राष्ट्रिय पाठ्यक्रमले समेट्न नसकेका स्थानीय तहका विषयवस्तुहरूसँग परिचित गराउन सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । यो पाठ्यसामग्री गुलरिया नगरपालिकाको शिक्षाको उद्देश्य हासिल गर्ने, स्थानीय विषयवस्तु ज्ञान, सिप, संस्कृति, प्राकृतिक सम्पदाको सम्भावना आदिलाई समेटेर तयार गरिएकोले बालबालिकाहरुको सिकाइमा सघाउ पुग्ने छ ।

गुलरिया नगरपालिकाले तयार गरेको पाठ्यक्रम अनुरुपका विषयवस्तुका साथै यस क्षेत्रको कला, संस्कृति, धर्म, कृषि, पर्यटन, सम्पदा, स्थानीय पेसा व्यवसाय र प्रविधिलाई पाठ्य सामग्रीमा समेटिएको छ । गुलरिया नगरपालिकामा लामो समयसम्म कार्यरत अनुभवी शिक्षकहरुको विज्ञ समूहबाट छलफल, अन्तर्क्रिया तथा कार्यशाला बैठकको आयोजना गरी तथा स्थलगत भ्रमण समेत गरी आफ्नो मिहिनेत र लगनबाट यो पाठ्य सामग्री तयार गर्न महत्त्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याउनुहुने सबैप्रति गुलरिया नगरपालिका हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछ । गुलरिया नगरपालिकाको पाठ्यक्रम कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाई बालबालिकालाई गुणस्तरीय शिक्षाको अवसर सुनिश्चित गर्ने कार्यमा सम्बद्ध सबैबाट सक्रिय योगदानको समेत अपेक्षा गरिएको छ । कक्षा १ देखि ८ सम्म प्रकाशन गरिएको सन्दर्भ सामग्रीलाई अझै प्रभावकारी बनाउनका लागि यस नगरपालिकाले सामग्री प्रयोगकर्ता लगायत सम्बन्धित सबै पक्षबाट निरन्तर रचनात्मक सुझाव प्राप्त हुने अपेक्षा गरेको छ । प्राप्त सुझावहरुका आधारमा आगामी संस्करणहरुमा परिमार्जन गर्दै लगिने छ ।

मुक्तिनाथ यादव
नगर प्रमुख

विषय - सूची

एकाइ	विषयवस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
एकाइ-एक	**हाम्रो गुलरिया**	**१**
पाठ १	: गुलरिया नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति	२
पाठ २	: गुलरिया नगरपालिकामा रहेका मुख्य-मुख्य सडकहरु	४
पाठ ३	: हाम्रा सामुदायिक वनहरु	८
एकाइ-दुई	**हाम्रो संस्कार, संस्कृति र परम्परा**	**१०**
पाठ १	: असल, खराब बानी	११
पाठ २	: स्थानीय धार्मिक सम्पदाहरू	१३
पाठ ३	: भाषा र भेषभूषा	१६
पाठ ४	: हाम्रो लोकबाजाहरु	१८
पाठ ५	: नगर भित्र बोलिने भाषाहरू	२०
पाठ ६	: नगर भित्रका समुदायले लगाउने पोसाकहरु	२२
एकाइ-तीन	**स्थानीय पेसा व्यवसाय र प्रविधि**	**२४**
पाठ १	: हाम्रो पेसा व्यवसाय र प्रविधि	२५
पाठ २	: हाम्रो कृषि	२८
पाठ ३	: स्थानीय हाट बजार	३०
एकाइ-चार	**हरियाली विद्यालय र स्वच्छ नगर**	**३२**
पाठ १	: हरियाली र स्वच्छ वातावरणको परिचय	३३
पाठ २	: विद्यालयमा बगैंचाको आवश्यकता र महत्व	३५
पाठ ३	: फोहोर मैलाको बर्गीकरण र व्यवस्थापन गर्ने तरिका	३७
पाठ ४	: घर र विद्यालयको सरसफाइमा सहयोग	४०
पाठ ५	: घर विद्यालयमा पानीका स्रोतको उपयोग	४२
एकाइ-पाँच	**विपद् सावधानी र सुरक्षा व्यवस्थापन**	**४४**
पाठ १	: विपद् र यसका स्वरुपहरू	४५
पाठ २	: बाढी आउने कारणहरु	४७
पाठ ३	: आगलागीका कारणहरु	४९
पाठ ४	: सडकमा बनाइएका सङ्केतहरुको अर्थ र प्रयोग	५१
एकाइ-छ	**हाम्रो सम्पदा**	**५२**
पाठ १	: हाम्रा सम्पदा	५३
पाठ २	: स्थानीय सम्पदा	५५
पाठ	: कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	५७

एकाइ १

हाम्रो गुलरिया

सिकाइ उपलब्धि :

१. आफू बस्ने वडाको वडा नम्वर र वडा कार्यालयको ठेगाना भन्न,

२. बर्दिया जिल्लाको नक्सामा गुलरिया नगरपालिकाको अवस्थिति पहिचान गर्न,

३. आफ्नो वडामा रहेका गाउँ, टोलको नाम भन्न,

४. आफ्नो वडामा रहेका नदी, खोला, ताल र बाटोको नाम भन्न र

५. वडामा रहेका स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाको नाम र ठेगाना भन्न ।

हाम्रो वडा राम्रो वडा

आयसाको खुसी (कथा)

आयसाको घर गुलरिया नगरपालिकाको ६ नम्वर वडामा पर्दछ । उनको मन मिल्ने साथी प्रितीको घर ९ नम्वर वडामा पर्दछ । गुलरिया नगरपालिकामा १२ ओटा वडाहरू छन् । गुलरिया नगरपालिकाको कार्यालय ६ नम्वर वडामा अवस्थित छ । आयसाको घर रहेको ६ नम्वर वडाको पूर्वमा ८ नम्वर वडा पर्दछ । उत्तरमा ५ नम्वर वडा, पश्चिममा ४ नम्वर र ७ नम्वर वडा पर्दछन्, भने दक्षिणमा पनि ८ नम्वर वडा नै पर्दछ । आयसाको मामाघर डल्लापुरमा पर्दछ भने हजुरबुबा र हजुरआमा बिक्रीगा(उँमा बस्नु हुन्छ । आयसा विद्यालय छुट्टी भएको दिन मामाघर र हजुरबुबा हजुरआमाको घर जानु पर्दा भादा पुल तरेपछि ११ नम्वर वडामा रहेको मामाघर डल्लापुरमा पुगेर उत्तरतिर अगाडि बढ्दै १२ नम्वर वडाको दुधा, भैंसाही हुँदै खोला तरेर हजुरबा हजुरआमाको घर बिक्रीगाउँमा पुग्छिन् । जङ्गलले घेरेको नदीको पूर्वी भागमा भएको उक्त गाउँमा उनलाई निकै रमाइलो लाग्छ । पर्सि उनको जन्म दिन हो । उनको बुबाले उनलाई वर्थडे गिफ्ट (जन्म दिनको उपहार) किन्नको लागि १० नम्वर वडाको रत्नापुरको सिमामा रहेको भारतीय बजार चित्लहवा जाने कुरा सुनेर उनी दङ्ग छिन् । त्यसै गरी यो वर्षको पढाइको नतिजा राम्रो ल्याएको खण्डमा ९ नम्वर वडामा रहेको टेपरी गाउँको दक्षिण भारतीय सिमामा लाग्ने लक्कडबाबा मेलामा लै जाने भन्ने बुबाको कुराले त झन उनलाई किताब छाड्नै मन लाग्दैन । आयसाको दिदीको विहे वडा नम्वर १ मा रहेको शंकरबस्तीमा भएको छ । गएको माघमा दिदीले उनलाई आफ्नो घरतिर घुमाउन लग्नु भएको थियो, त्यहाँ दिदीले ३ नम्बर वडाको कटी गाउँ हुँदै लैजाँदा यो हाम्रा नगर प्रमुख मुक्तिनाथ यादव ज्यूको घर हो भनेर बाटोको दक्षिण पूर्व रहेको ठूलो घरलाई देखाएर चिनाउनु भएको थियो । त्यसपछि पश्चिमपट्टि खण्डाबाबाको मन्दिर हुँदै १ नम्बर वडाको शंकरबस्ती, १६ नम्बर, १५ नम्बर, १२ नम्वर गाउँ हुँदै पर्वतीया मन्दिर समेत घुमाउनु भयो । पर्वतीया मन्दिरमा दर्शन गरेपछि दिदीले २ नम्वर वडामा रहेको पण्डितपुरमा कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा घुमाउन लैजानु भयो । कृष्णसार संरक्षण क्षेत्रमा कृष्णसार उफ्रेको दृष्य उनलाई अहिले पनि झलझली सम्झना आइरहेको छ ।

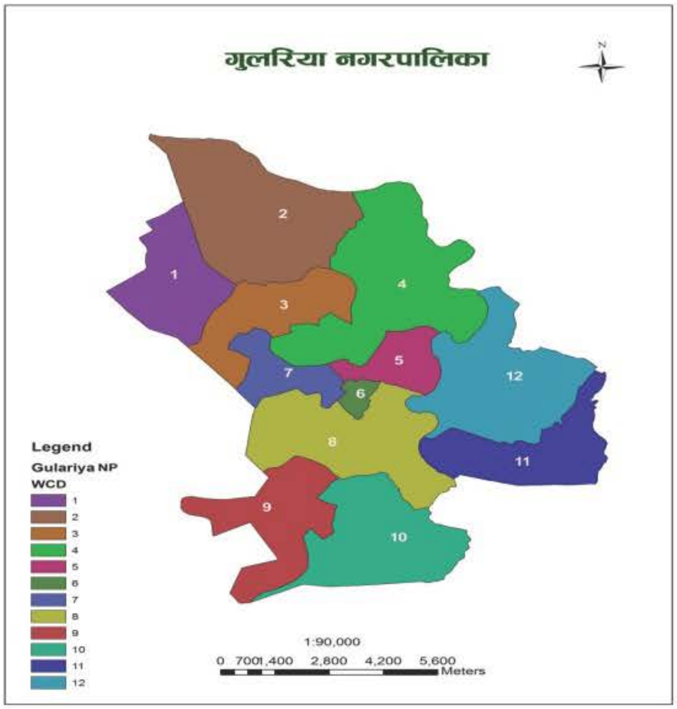

अभ्यासः

क) तल दिइएका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस।

१. तपाईंको घर कति नम्वर वडामा पर्दछ ?

२. गुलरिया नगरपालिकामा कतिओटा वडाहरू छन् ?

३. तपाईंको वडामा कुन-कुन टोलहरू छन् ?

ख) तपाईंको वडाको वडा कार्यालय रहेको ठाउँको नाम भन्नुहोस्।

पाठ ३

गुलरिया नगरपालिकाको अवस्थिति

दिइएको नक्सा हेरी तलका प्रश्नहरूमा छलफल गरौँ ।

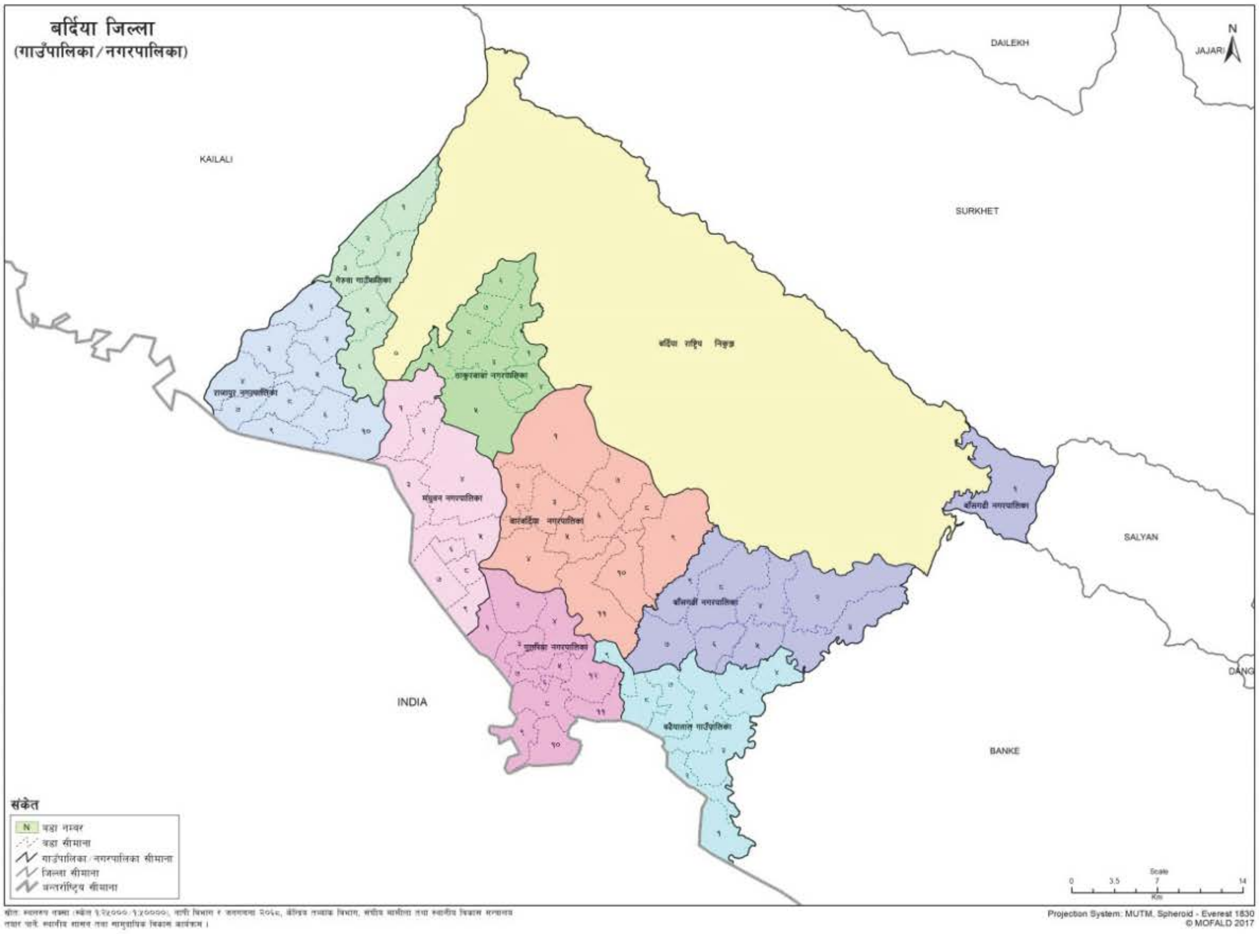

प्रश्नहरुः

क) दिइएको चित्र के को हो ?

ख) बर्दिया जिल्लामा कतिओटा पालिकाहरू छन् ?

ग) नक्सामा तपाईँको नगरपालिकालाई चिनाउनुहोस् ।

पढौँ र बुझौँ ।

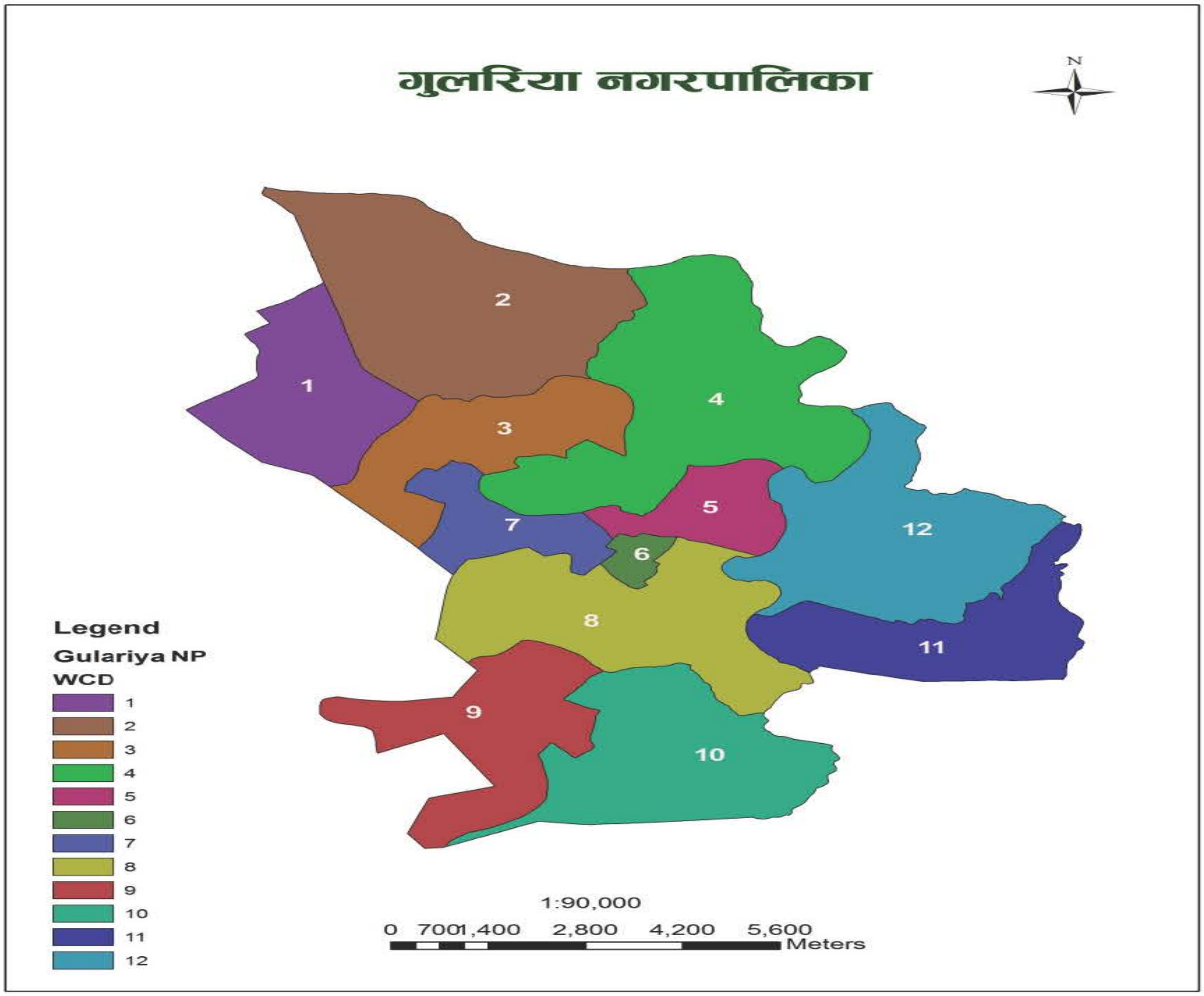

बर्दिया जिल्लामा ८ ओटा स्थानीय तहहरू रहेका छन् । बर्दिया जिल्लाको सदरमुकाम समेत रहेको यस गुलरिया नगरपालिकामा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला अदालत, कारागार, बर्दिया अस्पताल, आयुर्वेदिक अस्पताल, मालपोत, भन्सार, हुलाक, वन कार्यालय लगायत अन्य कार्यालय, थुप्रै मठ मन्दिर, मस्जिद, गिर्जाघर रहेका छन् । यस नगरपालिकाको बिच भएर पूर्व पश्चिम जाने हुलाकी सडक समेत रहेको छ । गुलरिया नगरपालिकामा सरयू (भादा नदी), भगहर ताल, कोटही मन्दिर लगायतका सम्पदाहरू रहेका छन् ।

हेरौँ चिनौँ र भनौँ ।

ताल

सडक

बर्दिया अस्पताल

मन्दिर

हाटबजार

अभ्यासः

१) अभिभावक र शिक्षकको सहयोगमा तलको तालिकामा लेखिएको कुरा भरौँ।

वडा नम्बर	नदी	ताल	खोला	स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाको नाम
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				

२) तल दिइएको नक्सामा आफ्नो नगरपालिका चिनेर रंग भर्नुहोस् ।

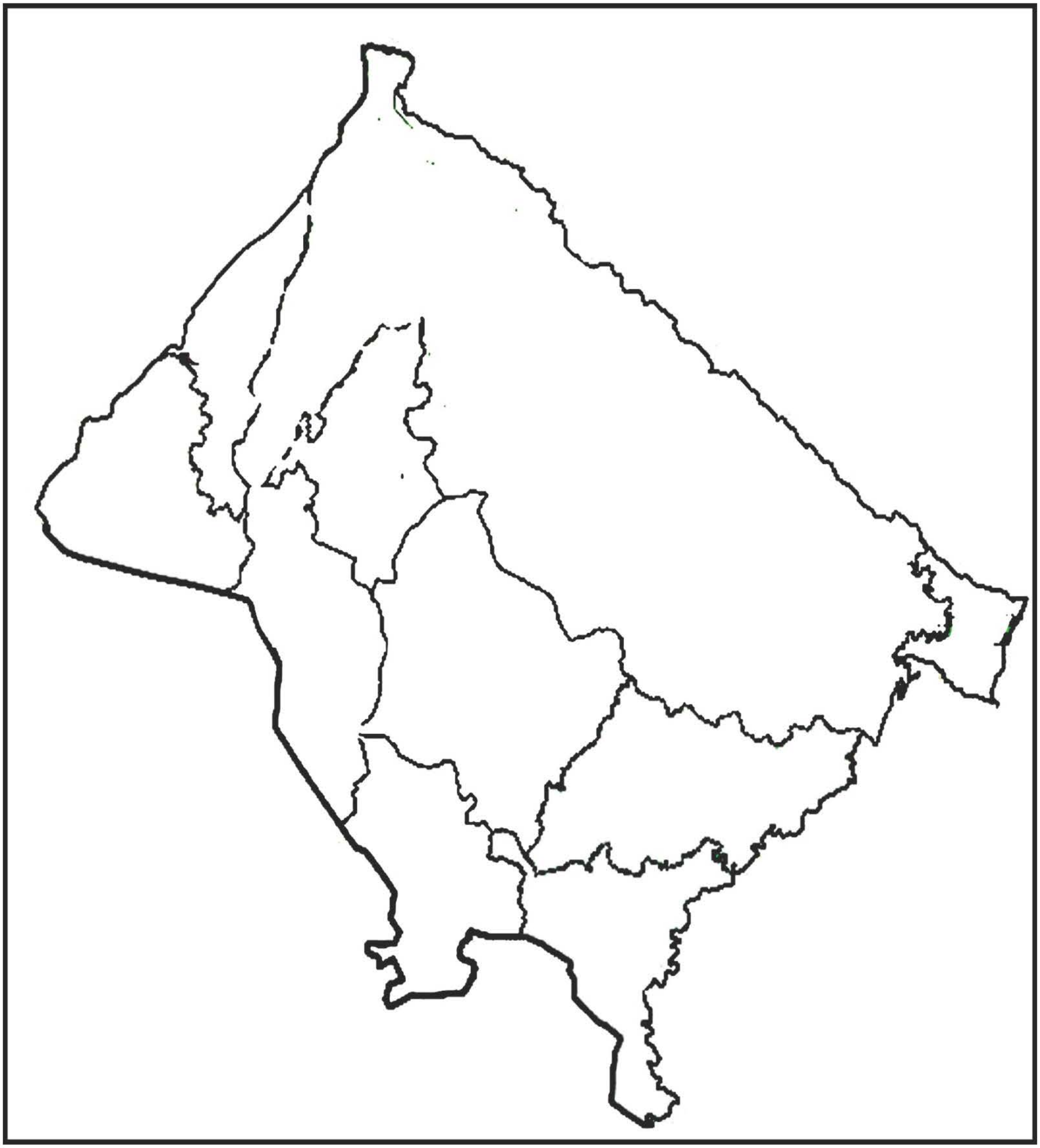

एकाइ ७

हाम्रो संस्कार, संस्कृति र परम्परा

सिकाइ उपलब्धि :

१. आफ्नो समुदायमा भएका व्यक्तिहरुसँग गरिने सामान्य शिष्टाचार व्यवहार प्रदर्शन गर्न,

२. आफू रहेको टोल समुदायमा बसोबास गर्ने जातजातिका नाम भन्न,

३. माटाका भाँडाकुडाहरूको नाम र काम भन्न ,

४. स्थानीय चाडपर्वका नाम भन्न र मनाउने समुदायको पहिचान गर्न,

५. स्थानीय भेषभूषाको सामान्य परिचय दिन,

६. स्थानीय लोकबाजा मध्ये कुनै एक बाजा बजाउने अभ्यास गर्न र

७. समुदायमा बोलिने भाषाहरूको नाम भन्न ।

पाठ १

शिष्टाचार

सानालाई माया गरौँ ठूलालाई आदर
सभ्य, शिष्ट बन्छौँ हामी गर्दै नमस्कार ।
धन, सम्पत्ति, ज्ञान, रुपको घमण्ड नगरौँ
सेवा गरौँ अशक्तको अनादर नगरौँ ॥

दया, माया, करुणा र सेवाभाव राखौँ
मिठो वचन गरिकन सदा सदा हाँसौँ ।
नबिर्सेर पाहुनालाई गरौँ सत्कार सेवा
सेवा गर्ने मनुष्यले पाउँछ मिठो मेवा ॥

दुर्व्यवहार सहदैनौँ हामी छैनौँ लाचार
हुन दिन्नौँ कहीँ कतै अन्याय अत्याचार ।
परिश्रम गरिकन पसिना बगाऔँ
भ्रष्टाचार विरुद्धमा आवाज उठाऔँ ॥

अभ्यासः

१) शब्दको अर्थ (पढ्नुहोस् र लेख्नुहोस् ।)

सम्पत्ति - धन, दौलत	दुर्व्यवहार - नराम्रो बानी व्यहोरा	अत्याचार-अन्याय
शिष्ट - राम्रो व्यवहार	अनादर - आदर नगर्नु	परिश्रम- मिहिनेत
सेवाभाव - सेवाको भावना	अशक्त - काम गर्न नसक्नु	लाचार-कमजोर

२) तल दिइएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् ।

क) शिष्टाचार भनेको के हो ?
ख) आफूभन्दा ठूलालाई के गर्नुपर्छ ?
ग) आफूभन्दा सानालाई के गर्नुपर्छ ?
घ) हामीले कस्ता मानिसलाई सहयोग गर्नुपर्छ ?
ङ) हामीले पैसा कमाउन के गर्नु हुँदैन ?

पाठ ३ स्थानीय जातजाति

नमस्कार, मेरो नाम रामु यादव हो । म गुलरिया नगरपालिकाको वडा नम्बर ९ टेपरी गाँउमा बस्छु । मेरो गाँउमा धेरै जातजातिका मानिसहरू बस्छन् । मेरो छिमेकमा प्रशान्त चौधरी, कृष्ण पौडेल, दिपा के.सी., रबिना श्रेष्ठ, सन्तोष थापा मगर, निशा सिद्धिकी, लवकुश पासी र अन्जना बैगार छन् । उनीहरु क्रमश: थारु, बाहुन, क्षेत्री, नेवार, मगर, मुसलमान र दलित जातिका हुन् । त्यसैगरी पवन गुप्ता बनिया जातिका र सुनिता गोडिया निषाद जातिका हुन ।

जातजाति फरक भएपनि हामी सबै नेपाली हौं र एकसाथ मिलेर बस्छौं ।

अभ्यासः

१) तलका प्रश्नहरुको उत्तर भन्नुहोस् ।

क) तपाईं कुन जातिको हुनुहुन्छ ?

ख) तपाईंको मिल्ने साथी कुन जातिको हुनुहुन्छ ?

ग) तपाईंको छिमेकी कुन कुन जातिका हुनुहुन्छ ?

२) जोडा मिलाउनुहोस् ।

क) अधिकारी	१) मुसलमान
ख) खान	२) ब्राह्मण
ग) गुप्ता	३) थारु
घ) चौधरी	४) बनिया

पाठ ३

माटाका भाँडाकुँडा

म माटोको दियो, बत्ती
बाल्नमा आउँछु काम ।
शुभ कार्यमा म बिना हुँदैन
पूरा कुनै काम ॥

माटोको खुत्रुके हुँ म, पैसा
बचत गर्ने मेरो काम
धेरै महंगो छैन म मात्र
२०/२५ रुपैया छ मेरो दाम

लामो छ घाँटी मेरो, सुराही हो
मेरो नाम आधुनिक फ्रिज जस्तो
नभए पनि शुद्ध र चिसो पानी
राख्ने मेरो काम

तिमी भन्दा ठूलो छु, डेहेरी हो मेरो नाम ।
धान, गहुँ, चामल अन्न आदि सुरक्षित
राख्ने मेरो काम ॥

अंग्रेजीको C जस्तो देखिन्छु म,
चुल्हो हो मेरो नाम
स्वादिलो र पोषिलो खाना
पकाउने मेरो काम

धातुको प्रयोग सँगै अनेकौं
भाँडावर्तन प्रयोगमा आए ।
जे जे जति आएपनि हरेक शुभ
कर्ममा मलाई अघि लाए ॥

अभ्यासः

१) खाली ठाउँ भर्नुहोस् ।

क) दियो..................... ले बन्छ ।

ख) हामी खुत्रुके (गुल्लक) मा .... जम्मा गर्छौं ।

ग) सुराहीको पानी .... हुन्छ ।

घ) धान ....मा सुरक्षित हुन्छ ।

ङ) .... ले पैसा बचत गर्न सिकाउँछ ।

२) जोडा मिलाउनुहोस् ।

क) दियो

ख) मटका/घैँटो

ग) खुत्रुके

घ) सुराही

ङ) चुल्हा

पाठ ४

हाम्रा चाडपर्व

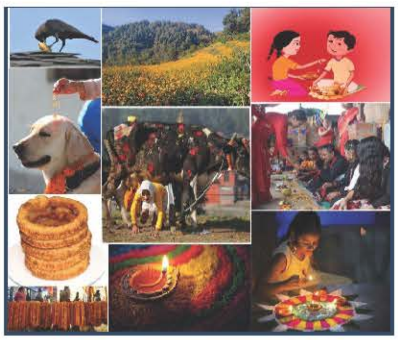

हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले मनाउने पर्व

वैशाख	नयाँ वर्ष	कार्तिक	काग तिहार/कुकुर तिहार
	बुद्ध पूर्णिमा		दिपावली/लक्ष्मी पूजा /सुखरात्री/दिवाली
	मातातीर्थ औंसी (आमाको मुख हेर्ने दिन)		गोर्वधन पूजा/गाई पूजा
	अक्षय तृतीया (सातु खाने दिन)		भाइटीका/भाइदुज
			छठ पूजा
ज्येष्ठ	उभौली पर्व (लिम्बु)		हरिबोधिनी एकादशी (तुलसी विवाह गर्ने दिन)
	वटसावित्री (मधेसी महिलाले मनाउने)	मंसिर	बालाचर्तुदशी (शतबीज छर्ने काम)
असार	हरिशयनी एकादशी	पुष	विवाह पञ्चमी (रामजानकी विवाह)
	असार १५ (दही चिउरा खाने दिन)		उधौली पर्व, धान्य पूर्णिमा
	गुरु पूर्णिमा		तमु ल्होसार

साउन	साउन १५ (खिर खाने दिन)	माघ	माघे संक्रान्ती/माघी/खिचडी खाने पर्व
भदौ	नागपञ्चमी		श्री स्वस्थानी व्रत
	गौरा पर्व		सोनाम ल्होसार
	रक्षाबन्धन/जनैपूर्णिमा	फाल्गुन	सरस्वती पूजा/श्री पञ्चमी
	श्रीकृष्ण जन्माष्टमी		महाशिवरात्री
	अटवारी (थारु जातिले मनाउने पर्व)		ग्याल्पो ल्होसार
	कुशे औँसी (बुवाको मुख हेर्ने दिन)		होली/फागु पर्व/फगुवा
	हरितालिका तीज		
	ऋषी पञ्चमी	चैत्र	चैते दशैं
असोज	दशै/दशहरा/विजयादशमी		
	कोजाग्रत पूर्णिमा/शरद पूर्णिमा		

इसाई धर्मावलम्बीहरुले मनाउने पर्व	इस्लाम धर्मावलम्बीहरुले मनाउने पर्व
क्रिसमस	इद/रमदान
गुड फ्राइडे	बकर इद
ईस्टर	मोहर्रम
	मोहम्मद डे/बारह वफाद

पाठ ५

हाम्रा स्थानीय भेषभूषा

महिलाले लगाउने पोसाक		पुरुषले लगाउने पोसाक
लेहंगा, ब्लाउज ,गुनिया, चोलिया,घाँघरी, अघ्रान		सर्ट, धोती, गम्छा ।
सारी, ब्लाउज, लेहंगा चोली ।		कुर्ता पैजामा, सुरूवाल, धोती, गम्छा ।
गुन्यु, चोलो, पटुकी		टोपी, दौरा सुरूवाल, कोट
बुर्का, हिजाब		कुर्ता, पैजामा, टोपी
गुन्यु, चोलो, पटुकी		खेन्जा, लुङ्गी, टोपी

अभ्यास :

क) सहि गलत छुट्याउनुहोस् ।

१. थारू जातिको महिलाले अघ्रान र चोली लगाउँछन् । ( )

२. खेन्जा र लुङ्गी मगर समुदायको भेषभूषा होइन । ( )

३. बुर्का र हिजाब मुस्लिम सुमदायको पहिरन हो । ( )

४. धोती, कुर्ता र गम्छा थारू र मधेसी समुदायका भेषभूषा हुन् । ( )

५. गुन्यु, चोली र पटुकी पहाडी समुदायको पहिरन होइन । ( )

पाठ ६

स्थानीय लोकबाजा

ढोल

ढोलक

मादल

बाँसुरी

तबला

सारङ्गी

मजिरा/झ्याली

परिचयः

परम्परादेखि बजाइँदै आएका बाजाहरुलाई लोकबाजा भनिन्छ । हाम्रो गुलरियामा प्रायः विवाह, व्रतबन्ध, मुण्डन, भजन कीर्तन, सप्ताह, चाडपर्व, मोहर्रम (ताजिया), मण्डलीमा धेरै किसिमका लोकबाजाहरु जस्तैः मादल, बाँसुरी, खैंजडी, ढोलक, पञ्चेबाजा, सारङ्गी, ढोल आदि बजाइँदै आइएको छ ।

मादल :

मादल एउटा लोकबाजा हो । यो खयर, सिसौ, साल आदि रुखबाट बनाइन्छ । काठलाई दुवैतिरबाट खोक्रो बनाएर छालाले मोडेर बनाइन्छ । मादलको सानो भागलाई भाले भनिन्छ भने ठूलोतिरको भागलाई पोथी भनिन्छ । आवाज राम्रो बनाउन मादलको दुवै भागमा खरी लगाइन्छ । यो कम्मरमा बाँधी वा काँधमा राखी बजाइन्छ ।

अभ्यासः

तलका प्रश्नहरुको उत्तर लेख्नुहोस् ।

क) लोकबाजा भनेको के हो ?

ख) तपाईंको घरमा कुन बाजा छ ?

ग) तपाईंलाई मन पर्ने बाजा कुन हो ?

घ) कुनै पाँचओटा लोकबाजाहरूको नाम लेख्नुहोस् ।

ङ) पञ्चेबाजामा कतिओटा बाजा हुन्छन् ?

परियोजना कार्य :

१. तपाईंको समुदायमा प्रचलित कुनै एक लोकबाजाको बारेमा लेख्नुहोस् ।

२. शिक्षक वा अभिभावकसँग स्थानीय कुनै एउटा लोकबाजा बजाउन सिक्नुहोस् र कक्षामा बजाएर देखाउनुहोस् ।

पाठ ७

स्थानीय भाषा

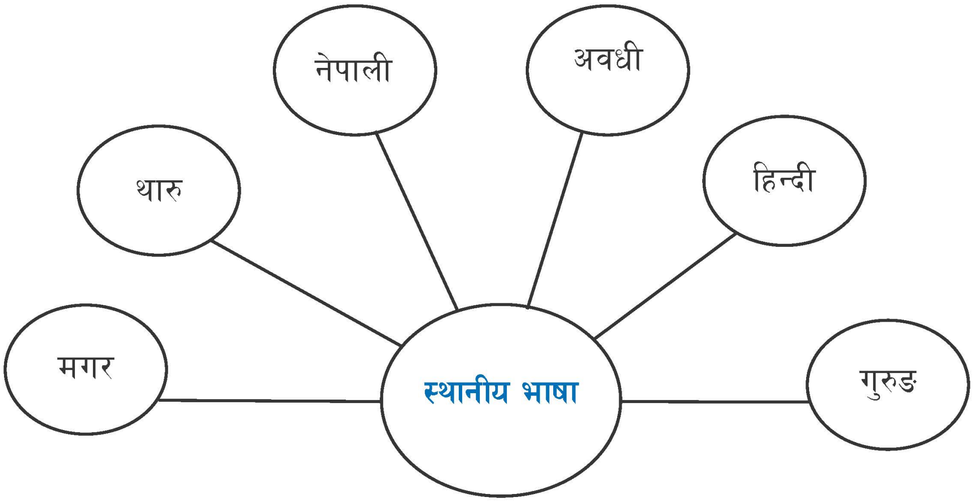

हामी पहाडी समुदायको व्यक्ति हौँ र हामी नेपाली भाषा बोल्छौँ ।

हामी मधेसी समुदायको व्यक्ति हौँ र हामी अवधी र हिन्दी भाषा बोल्छौँ ।

हामी थारु समुदायको व्यक्ति हौँ र हामी थारु भाषा बोल्छौँ ।

हामी गुरुङ जातिको व्यक्ति हौँ र हामी गुरुङ भाषा बोल्छौँ ।

हामी मगर जातिको व्यक्ति हौँ र हामी मगर भाषा बोल्छौँ ।

क्रियाकलाप १

गुलरिया नगरपालिकामा बोलिने भाषाहरू कक्षाकोठामा बोल्ने अभ्यास गर्नुहोस् ।

(निर्देशन : कक्षाकोठामा शिक्षकले स्थानीय भाषा बोल्न प्रेरित गर्ने ।)

क्रियाकलाप २

तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् ।

क) तपाइँ घरमा कुन भाषा बोल्नुहुन्छ ?

ख) तपाइँका साथीहरुले कुन-कुन भाषा बोल्नुहुन्छ ?

ग) "हम कल स्कुल नाइ आए रहन" लाई नेपाली भाषामा के भनिन्छ ?

क्रियाकलाप ३

निम्न स्थानीय भाषाका शब्दहरुको नेपाली भाषा बनाई अभ्यास गर्नुहोस् ।

स्थानीय भाषा	**नेपाली भाषा**
क) मौसी	१. झोला
ख) अप्पी	२. भिनाजु
ग) संघारी	३. आमा
घ) बुड्ु	४. बुबा
ङ) रस्ता	५. ठूलो बुबा
च) बरापु	६. बाटो
छ) अब्बु	७. हजुरबुबा
ज) अम्मा	८. साथी
झ) जीजा	९. दिदी
ञ) बस्ता	१०. सानीमा

एकाइ ३

स्थानीय पेसा, व्यवसाय र प्रविधि

सिकाइ उपलब्धि :

१. आफ्नो छरछिमेकमा प्रचलनमा रहेका सिप तथा पेसाहरूको नाम भन्न,

२. आफ्नो घरमा रहेका विभिन्न कृषि उपजहरूको नाम भन्न,

३. दैनिक प्रयोगमा आउने हस्तकलाका वस्तुहरूको नाम भन्न र स्थानीय सिपबाट बनेका ढकिया (ढक्की), जाबा (मुखौरो), डिलिया, डेलवा, हाते पङ्खा (बेना), गुन्द्री आदिको परिचय दिन ।

पाठ १ कृषि उत्पादनहरू

संवाद पढौँ र बुझौँ।

रेखा - ए ललिता ! ढिलो भएन ? छिटो जाऔँ न ।

ललिता- ल ल म निस्किएँ । ढिलै भयो क्यारे है !

रेखा - किन ढिलो गरेकी ?

ललिता- आज म मामा घर गएकी थिएँ त्यसैले ।

रेखा - कहाँ हो तिम्रो मामा घर ?

ललिता- गुलरिया नगरपालिका वडा नम्वर ५ बालापुर गाँउ हो । सुन न मलाई त्यहाँ गएपछि घरमा आउनै मन लाग्दैन नि ।

रेखा - किन ?

ललिता- त्यहाँको हराभरा वातावरण र तरकारी खेतीले गर्दा नि । हाम्रो मामाले भन्नु भएको तरकारी खेती गरी गुलरिया, खैरापुर, तुलापुरका विभिन्न बजारमा लगी बिक्री गर्दा धेरै पैसा कमाइन्छ रे ।

रेखा - तिम्रो मामा घरमा के-के तरकारी लगाउनु हुन्छ ?

ललिता- लौका, फर्सी, मूला, गाजर, गोभी, बोडी, साग, काँक्रा, जस्ता धेरै थरीका तरकारी साथै फलफूलका बोटविरुवाहरू छन् ।

सागपात तथा तरकारी

रेखा - हो हगि, अनि फलफूल के के छन् नि ?

ललिता- आँपका ठुला ठुला रुख, केरा, अम्बा, मेवा, लिची जस्ता अन्य धेरै चिज रहेका छन् । हाम्रो हजुरबुबाले भन्नु भएको यस्ता खानामा हाम्रो शरीरलाई रक्षा गर्ने भिटामिन र खनिज पाइन्छ । त्यसैले हामीले दिनहुँ हरिया ताजा सागपात र फलफूल खानुपर्छ रे ! बुझ्यौ ?

रेखा - तिमीले त कस्तो राम्रो कुरा सुनायौ । अब म तिमीलाई शरीरलाई तागत दिने खानेकुराका बारेमा बताउँछु ।

ललिता- सुनाउ न ।

रेखा - हाम्रो शरीरलाई तागतका लागि धान, चामल, चिउरा, पिठो, मकै, गहुँ, जौ, आलु आदि शक्ति दिने खानेकुरा हुन् । त्यसैले यी खानेकुराहरु हरेक दिन मिलाएर खानु पर्छ रे ।

फलफूल

अन्न

ललिता - ओहो ! यति धेरै फाइदा हुने अन्न, फलफूल र तरकारीहरु त आफ्नै ठाँउमा पो रहेछन् ।

रेखा - कुरा गर्दागर्दै स्कुल पो पुगिएछ है ।

ललिता- हो त नि बाटो कटेको पनि थाहै भएन ।

रेखा - धेरै खुसी लाग्यो तिमीले धेरै कुरा सिकायौ धन्यवाद! घण्टी पनि लाग्यो कक्षा तिर जाऔं ।

ललिता - धन्यवाद ! तिमीलाई बाँकी पछि ।

रेखा - धन्यवाद ! (आ-आफ्नो कक्षातिर लाग्छन ।)

अभ्यास गरौँ ।

१) तपाईंको गाउँघरमा पाइने ५/५ ओटा तरकारी, फलफूल र अन्नहरुको नाम अभिभावकलाई सोधेर लेख्नुहोस् ।

२) चित्र हेरेर नाम लेख्नुहोस् ।

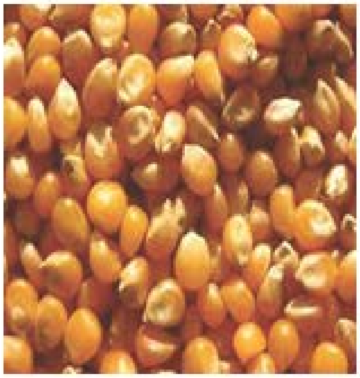

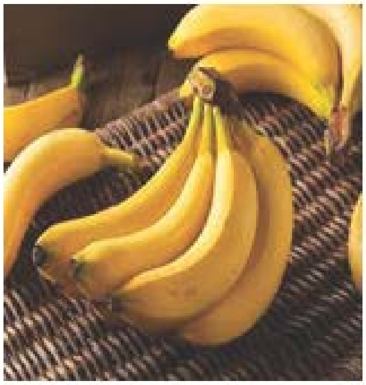
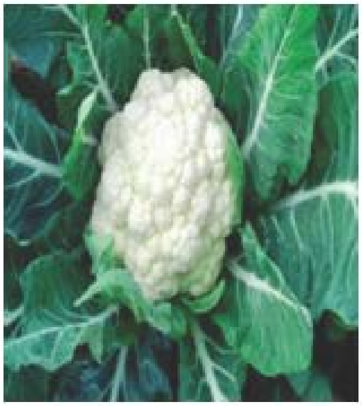

३) आफूलाई मनपर्ने कुनै एक फलफूलको चित्र बनाई रङ भर्नुहोस् ।

पाठ ३ दैनिक प्रयोगमा आउने हस्तकलाका वस्तुहरु

चित्र हेरौँ, पढौँ र बुझौँ ।

डिलिया

डेलुवा

नुइया मचिया

बिर्री

सुप्पा(नाङ्लो)

छिट्नी/ झौवा

हेल्का

ढकिया (ढक्की)

बेना (हाते पंखा)

डोको

खुत्रुके

खैंचा

हिजो शनिवार आमाले हामीलाई गुलरिया बजारभन्दा बाहिरको मेरो जन्मभूमी गाउँ थपुवा घुमाउन लैजानु भयो । शुरुमा त मलाई त्यो नौलो ठाँउ मन परेको थिएन तर त्यहाँ गएपछि रमाइलो लाग्यो । त्यहाँ त महिलाहरू माटाका सामानहरू, हामीले प्रयोग गर्ने खुत्रुके र गमला बनाइरहेको देखेँ । अनि केही मानिसहरु बेना (हाते पङ्खा), गुन्द्री बुन्दै गरेका थिए । हामी एकजना आफन्तका घरमा गयौं । त्यहाँ मैले धेरै जना महिलाहरूलाई देखेँ उहाँहरु सबै अ-आफ्नो काममा व्यस्त हुनुहुन्थ्यो । कोही डोको, ढकिया, जाबा (मुखौरो), डिलिया, छिट्नी, नाम्लो (सुप्पा) बुन्दै हुनुहुन्थ्यो भने कोही हेल्का, बिर्री, मचिया, डेलवा, खटिया, सेउखा, ढडिया बनाउँदै हुनुहुन्थ्यो । त्यो देखेर मलाई अनौठो लाग्यो । हाम्रो समुदाय, गाँउघर र छरछिमेमा उत्पादन हुने सामानहरूलाई स्थानीय उत्पादन भनिन्छ । यी सामानहरु स्थानीय मानिसहरुले नै उपभोग गर्छन् । आफूलाई चहिने भन्दा धेरै भयो भने स्थानीय बजारमा लगेर बेच्छन । यी सबै सामानहरू त हाम्रो आमाबुबाले नै निर्माण गर्नु हुँदो रहेछ । हामीले स्थानीय स्तरमा उत्पादित सामानहरूको प्रयोग गर्नु पर्छ । यस्ता सामान प्रयोग गर्दा धेरै पैसा पनि खर्च हुँदैन हामीलाई सस्तो पर्छ । स्थानीय स्रोत र साधनको उपयोग पनि हुन्छ । गाउँघरमा रोजगारी सिर्जना हुन्छ । स्थानीय मानिसहरुको आय आर्जन बढ्छ ।

अभ्यासः

क) तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् ।

१) तपाईंको गाउँघर वा समुदायमा उत्पादन हुने वस्तुहरुको नाम भन्नुहोस् ।

२) तपाईंको घरमा स्थानीय समुदायमा बनेका कुनकुन सामानहरु छन् ?

३) तपाईंको घरमा भएका स्थानीय हस्तकलाका वस्तुहरु के-के छन् ? लेख्नुहोस् ।

एकाइ ४

हरियाली विद्यालय र स्वच्छ नगर

सिकाइ उपलब्धि :

१. घर तथा विद्यालयमा भएका फूलबारी तथा वोटविरूवाहरूको हेरचाह गर्न,

२. विद्यालय, गाउँघर हरियाली तथा स्वच्छ बनाउने तरिका भन्न,

३. फोहोरमैलाको परिचय तथा प्रकार (कुहिने र नकुहिने) भन्न,

४. घर, आँगन, विद्यालय, वरिपरिको वातावरण फोहोर हुने कारणको पहिचान गर्न र

५. पानीको स्रोतहरुको नाम भन्न ।

पाठ १

हाम्रो विद्यालयको बगैंचा

अजय र काजल कक्षा दुईमा पढ्छन् । उनीहरूको विद्यालयमा बगैंचा छ। बगैंचा सफा र सुन्दर छ । उनीहरुलाई बगैंचामा काम गर्न धेरै मन पर्छ । उनीहरुको साथीहरु पनि बगैंचा सफा गर्न धेरै रुचाउँछन् । आज उनीहरुले आफ्नो घरबाट मल ल्याएर बगैंचामा मल हाल्ने, बिरुवा सार्ने, गोडमेल गर्ने, पानी हाल्ने र बार लगाउने काम गर्दैछन् । शिक्षकले उनीहरुलाई बगैंचाको हेरचाह गर्ने काम दिनु भएको थियो । उनीहरू आफनो घर तथा गाउँको सरसफाइमा पनि सहयोग गर्ने गर्छन् ।

अभ्यासः

क) तलका प्रश्नहरुको उत्तर लेख्नुहोस् ।

१) अजय र काजलको विद्यालयमा के छ ?

२) बगैँचा कस्तो छ ?

३) अजय र उनका साथीहरूले बगैँचामा के-के काम गरे ?

४) बगैँचाको हेरचाह कसरी गर्न सकिन्छ ?

५) विद्यालयको बगैँचा बनाउने काममा तपाईं कसरी सहयोग गर्नु हुन्छ ?

६) के तपाईंहरुको घरमा पनि बगैँचा छ ?

ख) तपाईंले बगैँचामा के-के काम गर्न सक्नुहुन्छ ? भन्नुहोस् ।

ग) गर्न हुने क्रियाकलापमा ठिक (√) र गर्न नहुने क्रियाकलापमा (×) चिह्न लगाउनुहोस् ।

क) फूलमा पानी हाल्ने ( )

ख) हाँगा भाच्ने काम ( )

ग) बगैँचाको हेरचाह गर्ने ( )

घ) फलफूलको बिरुवा रोप्ने ( )

ङ) बिरुवाहरुको गोडमेल नगर्ने ( )

पाठ ७ घरपरको सरसफाइ

चित्र हेरौँ र बुझौँ ।

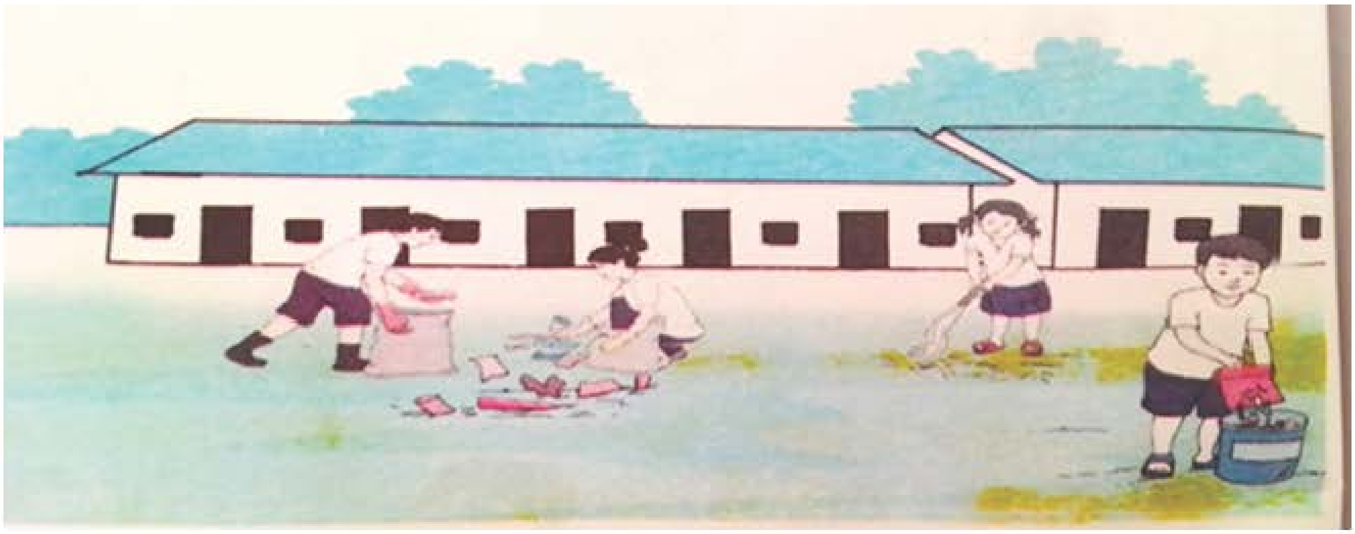

प्रश्नहरु :

१) आँगनमा मानिसहरु के गर्दैछन् ?

२) चित्रमा अरू के-के देख्नुभएको छ ?

३) आफ्नो घर तथा विद्यालय सफा राख्न तपाईं के-के गर्नुहुन्छ ?

४) तपाईं कुहिने र नकुहिने फोहर कहाँ फाल्नु हुन्छ ?

५) वातावरण सफा नराखे के हुन्छ ?

पढौं र छलफल गरौं ।

राजेश कक्षा २ मा पढछन् । उनको घर अनि विद्यालय सफा छ । उनको विद्यालयमा आज सरसफाई गर्ने कार्यक्रम राखिएको छ । उनीहरुलाई शिक्षकले पनि सहयोग गर्नु हुन्छ । शिक्षकले उनीहरुलाई कुहिने फोहर र नकुहिने फोहर अलग अलग भाँडोमा जम्मा गर्न लगाउनु हुन्छ। विद्यार्थीहरू पनि शिक्षकले भने जस्तै गरी काम गर्छन् ।

टोलका मानिसहरु हप्तै पिच्छे बाटो, धारो, पाटीपौवा, मठमन्दिर जस्ता ठाउँ सफा गर्दा हातमा पन्जा तथा मुखमा मास्क लगाई सरसफाइ गर्छन् र काम सकेपछि नुहाउँछन् । त्यसैले यो समुदाय र यस वरपरको वातावरण सफा, स्वच्छ र हरियाली देखिन्छ। यो गाउँको सुन्दरता देखेर सबैको मन लोभिएको छ ।

अभ्यासः

१) तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् ।

अ) चित्रमा जस्तै तपाईंको घर पनि सफा छ ?

आ) तपाईंको परिवारमा घर सफा राख्न कसले के गर्नु हुन्छ ?

इ) राजेशले कुहिने फोहरलाई कहाँ राख्छन् ?

ई) तपाईं आफनो घरबाट निस्कने फोहरहरुलाई कहाँ-कहाँ राख्नुहुन्छ ?

उ) चित्रमा देखाइएको समुदाय तथा वातावरण सबैलाई मन पर्नुको कारण के हो ?

२) कुहिने र नकुहिने फोहरहरुलाई तलको तालिकामा लेख्नुहोस् ।

कुहिने फोहर	नकुहिने फोहर
१............................	१....................................
२..............................	२..
३..................................	३..
४......................................	४.....................................

पाठ ३ पानीको स्रोत

चित्र हेरौँ र छलफल गरौँ।

प्रश्नहरू :

१) चित्रमा के-के देख्नुभयो ?

२) माथिको चित्रमा पानी के-के काममा प्रयोग भएको देख्नुहुन्छ ?

३) तपाईंको घरमा पानीका कुन-कुन स्रोतहरु छन् ?

पढौँ र बुझौँ।

पुजा कक्षा २ मा पढ्छिन्। उनको घरको आँगनमा कुवा छ। उनको घरमा लुगा धुन, बिरुवामा पानी हाल्न, नुहाउन र चर्पी सफा गर्न कुवाको पानी प्रयोग गर्ने गरिएको छ।

अनिता कक्षा २ मा पढ्छिन्। उनको विद्यालयमा कल धारा र टुटी धारा दुबै छन्। विद्यार्थीहरुले हातखुट्टा धुन कल धारा प्रयोग गर्छन् भने पानी पिउन र खाना पकाउनको लागि टुटी धाराको प्रयोग गर्छन् । सबै विद्यार्थीहरु मिलेर धाराको वरिपरि समय-समयमा सफा गर्छन् र आफूभन्दा साना भाइबहिनीहरुलाई धाराको प्रयोग पछि बन्द गर्नुपर्छ भनी सम्झाउँछन्।

अभ्यासः

१) तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस्।

क) तपाईंका घरमा पानीका स्रोतहरु के-के छन् ?

ख) तपाईं पानी कुन-कुन काममा प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

ग) प्रयोग गरिसके पछि धारा खुल्ला छोड्नु हुँदैन। किन ?

२) कलधाराको चित्र कोरी शिक्षकलाई देखाउनुहोस्।

एकाइ ५

विपद् सावधानी र सुरक्षा व्यवस्थापन

सिकाइ उपलब्धि :

१. बाढी र आगलागीको परिचय दिन,

२. बाढी र आगलागीबाट बच्न अपनाइने सावधानीका विधिहरू बताउन,

३. सडक दुर्घटनाको परिचय दिन र

४. सडक सुरक्षाका लागि अपनाइने, सडकमा राखिएका सङ्केत र जेब्राक्रसको अर्थ बताउन ।

पाठ १ विपद सावधानी र सुरक्षा व्यवस्थापन

पढौँ र जानौँ ।

अत्यधिक वर्षा भई नदी तथा नालामा पानी भरिएर सतह बाहिर आएको अवस्थालाई बाढी भनिन्छ । वर्षात्को समयमा धेरै पानी पर्ने भएकोले बाढी आउने खतरा बढी हुन्छ । वि.सं. २०७१ सालमा आएको बाढीले बर्दिया जिल्लामा पनि ठूलो जनधनको क्षति गरेको थियो । वर्षात्को समयमा हामी चनाखो भएमा बाढीबाट हुने क्षतिबाट बच्न सकिन्छ ।

वि.सं. २०७१ साल श्रावण २९ गते आएको बाढीको कारणले हाम्रो गुलरिया नगरपालिकामा के-के असर पुगेको थियो ? आफ्ना अभिभावकसँग सोधेर कक्षाकोठामा सुनाउनुहोस् ।

अभ्यास:

१) खाली ठाउँमा मिल्ने शब्द भर्नुहोस् ।

क) बाढी आउँदा जतातत‌ै ....हुन्छ । (घाम, पानी)

ख) वर्षात्को समयमा ....आउने खतरा हुन्छ । (बाढी, घाम)

२) तलका प्रश्नको उत्तर भन्नुहोस् ।

क) बाढी भनेको के हो ?

ख) बाढी आउँदा के-के असर पर्छ ?

ग) बाढीको क्षतिबाट बच्न के-के गर्नुपर्छ ?

पाठ ७ आगलागी

चित्र हेरौँ र छलफल गरौँ ।

प्रश्नहरु :

क) चित्रमा के भएको छ ?

ख) आगलागी हुँदा के निस्कन्छ ?

ग) घरभित्र भएका सामान के भए होलान् ?

घ) चित्रमा आगलागी हुँदा के-के नोक्सान भयो होला ?

ङ) आगलागीबाट बच्न के गर्नु पर्ला ?

पढौँ र बुझौँ ।

गर्मीको समयमा धेरैजसो आगलागी भएका घटना हामीले सुन्ने गरेका छौँ । सलाई, लाइटर, मट्टितेल जस्ता आगो बल्ने वस्तुहरु केटाकेटीले नभेट्ने ठाँउमा राख्नुपर्छ । खाना पकाइ सकेपछि आगो निभाउनु र ग्याँसको सिलिन्डरलाई पनि राम्रोसँग बन्द गर्नुपर्छ ।

अभ्यासः

१) खाली ठाउँमा सही उत्तर छानेर भर्नुहोस् ।

क) आगलागी हुँदा चारैतिर .... हुन्छ । (पानी/धुवाँ)

ख) गर्मी समयमा धेरैजसो ....हुने डर हुन्छ । (बाढी/आगलागी)

२) तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् ।

क) आगलागी के कारणले हुन्छ ?

ख) सलाई, लाइटर कहाँ राख्नु पर्छ ?

ग) आगलागी भइहाल्यो भने के-के काम गर्नुपर्छ ?

परियोजना कार्य :

तपाईंले आगलागीको घटना देख्नुभएको छ भने त्यस घटनाका बारेमा कक्षामा सुनाउनुहोस् ।

(शिक्षकले यस्ता घटनाहरूबाट बच्ने र क्षतिको न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूका बारेमा भन्न लगाउने ।)

पाठ 3 दुर्घटना

चित्र हेरौँ र छलफल गरौँ।

अभ्यास:

अ) माथिको चित्रमा के देख्नुभयो ?

आ) चित्रमा कुन-कुन चिह्न देखाइएको छ ?

इ) सडकमा कसरी हिँड्नुपर्छ ?

ई) दुर्घटनाबाट बच्न के-के गर्नु पर्ला ?

पढौँ र बुझौँ।

सुमन र उनका बुबा शनिवार बजार घुम्न गएका थिए। उनीहरु जाँदाजाँदै बिच बजारमा धेरै मानिसहरूको भिडमा पुगे। त्यहाँ दुर्घटना भएको रहेछ। घाइतेको शरीरबाट धेरै रगत बगिरहेको थियो। त्यो देखेर सुमन डरायो र आफ्नो बुबासँग कसरी यस्तो भयो भनेर सोध्यो। बुबाले भन्नु भयो, "हेर बाबु ! हामीले सावधानीपूर्वक हिँडेनौ भने यस्तो दुर्घटना हुन्छ। हामी सडकमा हिँड्दा सधैँ दायाँबायाँ हेरी गाडी आएको छ छैन हेर्नुपर्छ। जेब्राक्रस वा सङ्केत चिह्न लगाएको ठाउँबाट मात्रै सडक पार गर्नुपर्छ। सडकमा हिँड्दा हतारिएर हिँड्नु हुँदैन।"

अभ्यासः

१. तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस्।

अ) सडक दुर्घटना भनेको के हो ?

आ) सडकमा हिँड्दा कसरी हिँड्नु पर्छ ?

इ) सडकमा वारपार गर्दा के-के सावधानी अपनाउनुपर्छ ?

२. खाली ठाउँ भर्नुहोस्।

क) सडक पार गर्दा ....बाट मात्र गर्नुपर्छ। (जेब्राक्रस/बिचबाट)

ख) बाटोमा हिँड्दा दायाँबायाँ ....हिँड्नुपर्छ। (हेरेर /नहेरेर)

ग) सडकमा हिँड्दा ....अपनाउनुपर्छ। (सावधानी/असावधानी)

३. तलको चित्रमा उपयुक्त रङ भर्नुहोस्।

ट्राफिक बत्ती

जेब्राक्रस

एकाइ ६

हाम्रो सम्पदा

सिकाइ उपलब्धिः

१. आफ्नो घर र विद्यालय सेवा क्षेत्रभित्र रहेका सम्पदाहरूको नाम र अवस्थिति बताउन ।

पाठ १

हाम्रो गुलरियाका सम्पदा

म हुँ गुलरिया बासी, बस्छु नेपाल देशमा
धार्मिक, सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदाको खानीमा

हिन्दु जान्छन् मन्दिरमा, बौद्ध गुम्बामा
क्रिश्चियन जान्छन् चर्चमा, मुस्लिम मस्जिदमा

बगलामुखी, कोटही, सन्तोषी, मातङ्गी र गायत्री शक्तिपीठ जहाँ
खण्डाबाबा, लक्ष्मीनारायण, राधाकृष्ण र शिवपार्वती मन्दिर छन् यहाँ

बबई बग्छ खलखल भन्छन् भादा पनि
बग्दै जान्छ भारतमा, सरयू नदी बनी

गुलरियाको मुटु भन्छन्, कृष्णसार बस्ने खैरापुरलाई
एक जातिको हरिण हो कृष्णसार, जुन धेरै मन पर्छ मलाई

धेरै पर्यटक घुम्न आउँछन्, स्थानीयजति वनभोज खान
सुन्दर मनोरम दृश्य हेरी खोज्दैनन् चाँडै जान

अभ्यासः

१) खाली ठाँउ भर्नुहोस् ।

क) कृष्णसार एक जातिको ....हो ।

ख) खण्डाबाबा मन्दिरमा .... भगवानको मूर्ति छ ।

ग) भादा नदीलाई ....नदी पनि भनिन्छ ।

२) तलका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् ।

क) धार्मिक सम्पदामा के-के पर्दछन् ?

ख) कृष्णसार गुलरिया नगरपालिकाको कुन ठाउँमा पाइन्छ ?

ग) तपाईंको टोल नजिकमा पाइने सम्पदाको नाम लेख्नुहोस् ।

परियोजना कार्यः

तपाईं बस्ने टोल नजिक पाइने धार्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरुको सूची बनाउनुहोस् ।